

Posudek diplomové práce

Petry Nichtburgerové

Die Problematik des tschechisch-deutsch-jüdischen Zusammenlebens in Moritz Hartmanns Leben und Werk

FF UK Praha, 2007, 125 str.

První čtyři kapitoly včetně Úvodu (1) pojednávají – s hojným využitím odborné literatury – o historickém, politickém a národnostním prostředí, v němž vznikalo Hartmannovo dílo a rozvíjely se jeho politické aktivity: (2) proud a ideologie liberalismu, k němuž MH patřil; (3) národnostní, popř. etnické složení obyvatelstva Čech a možnosti české či německé akulturace, popř. národní a jazykové asimilace zdejších Židů, odkazuje se i na obdobné případy: Kompert, Meißner; (4) vývoj česko-německého konfliktu v H-ově době. Kap. 5 stručně shrnuje H-ovu biografii a politické postoje, zvl. kolem r. 1848 (účast na Frankfurtském parlamentu aj.), a podrobněji se probírá otázka jeho „identity“ (5.2.), tj. jeho židovství, zemský patriotismus a příklon k „(říšsko)německému“ patriotismu: jako svou „vlast“ (s. 42) označil již v r. 1851 výslovně Německo, nikoli Rakousko. – Vcelku jde o shrnutí poučené a přijatelné (některé detailní údaje – třeba zdražování chleba, s. 14, apod. – by byly postradatelné), ale objevují se zde některé nepřesné formulace a formální nedostatky: s. 2: nešlo jen o okupaci Jeny, ale celého Německa; 13: „Wilhelm IV.“ m. W. I.; 13 a 31: „Tschechien“ m. Böhmen; 37: „die revolutionären Truppen des Windischgrätz“; 22: není vyznačeno, kde začíná citát z Kievala (navíc zbytečně přeložený z angl.), totéž s. 84n, obdobně nevyznačeny zůstaly diplomantčiny „vstupy“ uprostřed dlouhého citátu na s. 54.

Hlavní kap. (6) o H-ově díle nejprve popisuje 4 vývojové fáze (zhruba dle Laße), pak se konstatuje, že H. nelze jednoznačně přiřadit k nějakému liter. směru (zde by ale bylo třeba alespoň krátce pojednat a na několika textových příkladech doložit mísení realistických a romantických motivů a postupů). Dokumentární hodnotu mají bibliogr. odkazy a citáty k recepci MH ve zdejší čes. i něm. kultuře (6.3.), které jsou výsledkem pilné rešeršní práce diplomantky. Čes. citáty jsou většinou dobře přeloženy do něm., ale na s. 51, pozn. 212, byl přehlédnut (a tedy jen volně „zpětně“ přeložen) citát z Schillerovy básně *Die Götter Griechenlands II* (spr. „Was unsterblich im Gesang soll leben, / Muß im Leben untergehn.“).

Podstatně hůře než obecné výkladové pasáže jsou vypracovány vlastní rozborů děl. Ještě přijatelný je popis sb. *Kelch und Schwert*, kde se občas objeví i náběhy k dobré interpretaci (např. 69: formulace, že H-ovo němectví byla „eine politische Zugehörigkeit“ atd.); nerozumím však tvrzení o biblické narážce na s. 67: „50 Jahre“ putování Izraelských v poušti × *Exodus* 16,35: 40 let. Některé pasáže jsou ovšem spíš montážemi z názorů odbor. literatury (73n: Laß aj.) než samostatným výkladem

Ještě hůř je tomu u *Reimchronik*, jejíž popis vypadá místy spíš jako konspekt z Kleinschmidta (87n); stěží obhajitelné je zdůraznění vlivu RKZ (87, 106) na tento politicko-satirický cyklus (copak RKZ jsou satira?), zvláště když se evidentní vliv Heinův odbude půlvětou parafrázovanou dle Kleinschmidta (87).

Relativně přijatelná je kap. o románu *Der Krieg um den Wald* (6.6.), třebaže i zde se někdy uvádějí zbytečné detaily (zmínka o „Auszug von Füchsen“ – sic!, 90 – je nesrozumitelná pro toho, kdo román podrobně nezná) na úkor hlavních problémů; vztahy čes.-něm.-žid. jsou však postiženy celkem dobře (98n). – Problematická místa: na s. 101 se uvádí pražský starosta „Wanko“ a Mikův syn „Wenko“ – s tím, že údajně záměrná podobnost jmen spojuje román s událostmi r. 1848; prvním se zřejmě míní Václav **Vaňka** (odkud má diplomantka údaj o starostovi jménem „Wanko“?), druhý se jmenuje ve vyd. 1925 (mnohem pravděpodobněji) „Zdenko“; Bjelohlawek-Weißhaupt (tak i ve vyd. 1952 = přetisk vyd. 1850) se v dipl. pr. důsledně píše „Belohlavek-Weishaupt“; ve vyd. 1925 se

oboříšský mnich jmenuje „Procopius“, v dipl. pr. dle vyd. 1952 „Mauritius“; ve vyd. 1925 chybí poslední odst. vyd. 1952 (zabývala se diplomantka rozdíly mezi jednotl. vyd.?).

Zjevně nedodělané jsou kap. o dílech *Neuere Gedichte* (14 ř.), *Schatten* (2 věty + citát), *Zeitlosen* (ca. 6 ř. + citát), *Zwanzig Millionen* (anotace o obsahu + 1 str. citátů): zde jde i formulačně o výpisky z četby, nikoli o text diplomové práce – totéž platí o *Die letzten Tage eines Königs*. Tyto pasáže měly být buď pojednány sumárně, nebo (jak jsem radil už nad 1. versí práce) vypuštěny.

V Závěru (kap. 7) jsou zbytečné citáty z Poppera (ty by patřily spíš do kap. o nacionalismu), a naopak měla být shrnuta diplomantčina zjištění o H-ových dílech. Čes. a angl. resumé (kap. 8) je dostačující. Seznam literatury je bohatý a svědčí o dobré přípravě, zvláště cenný je přehled překladů do češtiny (s. 117).

Jazyk práce by potřeboval důkladnější závěrečnou korekturu: zůstalo v něm množství chyb gramatických, frazeologických a lexikálních (vyznačil jsem je ve svém exempláři), interpunkce je zcela libovolná a místy ztěžuje porozumění, větné konstrukce jsou často neobratné, některé na hranici srozumitelnosti (s. 30 uprostřed: „dass unter anderen...“; 71: 1. odst.; 93: „Wenko kommt seine...“ aj.).

Vcelku musím s politováním konstatovat, že bezesporu důkladná diplomantčina příprava nebyla ve vypracování patřičně zúročena. Je škoda, že diplomantka nevěnovala víc času a úsilí závěrečné redakci. Zejména samotné rozbory děl zůstaly tématu dost dlužny. Přesto však práce i v této podobě přináší dost cenných informací o autorovi i národnostních, kulturních a politických poměrech v českých zemích jeho doby. Proto ji přes uvedené výhrady

doporučuji k obhajobě.

V Praze 1.1.2008

Prof. PhDr. Jiří Stomšík, CSc.